

Завладяната българска енергетика – с хоризонт до 2053 г.

Проектът на Стратегическа визия за развитие на електроенергийния сектор на Република България 2023 – 2053 г., представен и като стратегия от Министерството на енергетиката, повтаря порочния олигархично-корупционен модел, изграден от десетилетия в страната. Проектът предвижда подчиняването на сектора на мащабни неосъществими енергийни проекти без **икономическа обосновка** и ще запази структурата на сектора, създадена и поддържана по **модел на Кремъл**, отдалечаваща България от Европейския съюз и неговите правила и цели.

Дългосрочна зависимост: Стратегическият документ отдалечава страната ни от заложените цели по плана REPowerEU на ЕС за ограничаване ролята на изкопаемите горива и на енергийната зависимост от Русия. Поне до 2035 г. се удължава и зависимостта на електроенергийния сектор на България от изгарянето на въглища. Залага се изграждането на 4 нови ядрени блока без ясна икономическа обосновка и в разрез с поетите от всички правителства на страната през последните 15 г. международни ангажименти за преход към климатично неутрална енергетика. Поредното възкръсване на ядрените зомби проекти като АЕЦ „Белене“ ще застрашат финансовото здраве не само на българската енергетика, но и на цялата икономика. Те ще продължат да захранват мрежите на влияние в българската политика и икономика, които по това направление са свързани почти изцяло с Русия.

Завладените институции нарушават европейските правила: Предложението на служебното правителство погазва за пореден път институционалните механизми за вземане на решения, включително ролята на Комисията за енергиен преход (КЕП), сформирана от Консултативния съвет за Европейския зелен пакт към Министерския съвет. Това противоречи на механизма, договорен в *Плана за възстановяване и устойчивост* (ПВУ), в който КЕП трябва да излезе с доклад, върху който да стъпи *Пътната карта за климатична неутралност на България*. Предложената визия не отговаря и на изискванията и методологията на *Регламента за енергийния съюз на ЕС*, който предвижда държавите членки да работят по общ подход в областта на климата и енергетиката на всички равнища. Това поставя под въпрос финансирането на жизнено важни реформи за българската енергетика.

Резултатите на моделираните сценарии са преиначени, за да оправдаят инвестициите в мега проекти с неясна ефективност. Направени са допускания, които са в разрез с ангажиментите на България във връзка с постигането на целите на Зеления пакт, „Подготвени за цел 55“ и на плана REPowerEU. Липсват необходимите реформи и инвестиции, заложи в ПВУ, за да започне реална трансформация на икономиката и енергетиката. По-високите цели за намаляване на въглеродните емисии, договорени от страните – членки на ЕС (вкл. ограничаването им с 62% в сектор енергетика до 2030 г.), изобщо не присъстват.

Налагане на митове: Визията внушава, че България ще пострада, ако се превърне (в ограничен период от годината) в нетен вносител на електроенергия в опит за запазването на **субсидиите за въглищния сектор и след 2025 г.** (повече от 1 млрд. лева годишно от Фонд „Сигурност на електроенергийната система“), на всяка цена, без да се оценяват негативните последици. Рисковете пред сигурността на електроенергийните

доставки са силно преувеличени в период, в който България е третият по големина износител на електроенергия в Европа. Игнорират се и последните [данни на Електроенергийния системен оператор](#), че мрежите могат да поемат нови инвестиции във ВЕИ и България може да постигне успешна декарбонизация, без да се рискува енергийната сигурност. Предложената визия на практика ще превърне страната ни във вносител на зелена енергия от съседните държави, които и сега са по-предпочитана дестинация за инвеститорите във ВЕИ. Слабо се отчита влиянието и на енергийната ефективност за намаляване на електроенергийното потребление, което би обезсмислило предлагането и поддържането на големи базови мощности след 2030 г. извън ролята на сегашните инсталирани мощности в АЕЦ „Козлодуй“.

Какво да се направи: Дългосрочната сигурност на енергийните доставки означава [енергийна независимост и отказ от използването на изкопаеми горива](#). Постигането на въглероден неутралитет до 2050 г. и спазването на целите за 2030 г. е [възможна цел за България](#). Справянето с всеобхватните рискове пред енергийната и климатичната сигурност изисква политическа воля, съществена промяна в управлението на българския енергиен сектор, както и нова, работеща стратегия. Тя следва да бъде основана на:

- Поставянето на гражданите в центъра на всяка реформа, касаеща енергийния преход като една от основополагащите цели на Европейския зелен пакт.
- Пълната демократизация, децентрализация и либерализация на българската енергетика.
- Конкретни предложения за инвестиции във ВЕИ, създаването на енергийни общности и стимулирането на малки и средни предприятия да прилагат иновации, които да намалят тяхното енергийно потребление и да ги превърнат в активни производители.
- Използването на върхови зелени технологии като вятърните централи в морските пространства, системите за съхранение на енергия, умните мрежи и дигиталните системи за управление на електроенергийните системи.
- Минимизирането на политическия риск, създаван от постоянно променящата се стратегическа и регулаторна рамка, който възпира сериозните инвеститори и финансиращи институции от осъществяването на мащабни ВЕИ проекти.

Заравяйки си главите в пясъка с цел обслужване на частни местни и чужди държавни интереси, правителството обрича България на продължаващо икономическо затъване дори и в сравнение с периферните европейски икономики в нашия регион. Време е българската енергийна политика да поеме ясен ангажимент за икономическа трансформация въз основа на нисковъглеродни иновации, декарбонизация не само на енергетиката, но и на всички основни отрасли, и не на последно място, диверсификация на основните двигатели на растежа. Само така ще се избавим от структурната зависимост от сектори с ниска добавена стойност и ще дадем реална перспектива за справедлив преход на най-уязвимите групи в българското общество.